

Avdelningen för reglerad mätteknik
Valentina Valestany
Direktnr: 08-406 83 13
E-post: valentina.valestany@swedac.se

Marknadskontrollrådet

Uppföljning av marknadskontrollplan 2016

Swedac, avdelningen för reglerad mätteknik

Inledning

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) ansvarar för tillsyn/marknadskontroll inom området reglerad mätteknik. För detta arbete har Swedac slagit fast följande aktivitetsmål:

- att genom behovsanpassad regelgivning tillgodose marknadens krav på regler i syfte att skydda konsumenter och för att skapa konkurrens på lika villkor,
- att såväl företag som konsumenter känner till Swedacs regler och att det görs tillsyn/marknadskontroll av att dessa efterlevs,
- att genom samarbete inom EU, International Organisation of Legal Metrology (OIML), European cooperation in Legal Metrology (WELMEC) och Ädelmetallkonventionen skapa förutsättningar för en effektiv inre marknad och en fungerande internationell handel.

När det gäller marknadsövervakning av mätinstrument arbetar Swedac i huvudsak med tillsyn av mätinstrument som redan är satta på marknaden och tagna i drift. På detta sätt erhålls en indirekt övervakning av de instrument som finns på marknaden och är i bruk för en viss tillämpning.

I denna uppföljning av marknadskontrollplan för 2016 redovisas endast de planerade aktiviteter som är renodlad marknadskontroll av produkter, dvs. granskning av produkter som är satta på marknaden men ännu inte tagna i bruk.

Planerade marknadskontrollaktiviteter 2016

1. Marknadskontroll av el- och värmemätare genom fysisk provning samt granskning av dokumentation och märkning inom ramen för i ett europeiskt gemensamt projekt

2. Kontroll av stämplat av ädelmetallarbeten
3. Informationsinsatser på områden ädelmetallarbeten, vågar och övriga mätinstrument.
4. Deltagande i arbetsgruppen för tullrelaterade frågor

Genomförande

1. Marknadskontroll av el- och värmemätare.

Aktiviteten genomfördes enligt plan. Under 2014 har Kommissionen beviljat resurser till ett s.k. "Joint Project". Inför ansökan gjorde den samordnande AdCo-gruppen en riskanalys. Swedac har därför inte genomfört någon närmare riskanalys på området utan har deltagit i de projekt som AdCo-gruppen har beslutat: värmemätare och elmätare. Övriga deltagare är 8 EU-länder och Schweiz. AdCo-gruppen har samordnat aktiviteterna. I projektet ingick att varje deltagande medlemsland genomför marknadskontroll av två mätinstrumenttyper/ instrumentgrupp för fysisk provning samt granskning av dokumentation och märkning. Den fysiska provningen har genomförts av ett ackrediterat laboratorium som inte har varit involverat i den ursprungliga processen för bedömning av överensstämmelse.

Mätinstrument spelar en stor roll i vår vardag. Vi använder dem dagligen för att bland annat mäta el, gas, drivmedel på en bensinstation, vatten eller värme som vi konsumerar, väga produkter i butiker eller bagage på flygplatsen m.m. Ett felaktigt mätinstrument kan, även om vi oftast inte medvetna om det, ha en stor påverkan på vår ekonomi, hälsa eller säkerhet.

Därför är det så viktigt att mätinstrumenten mäter rätt, att de inte kan påverkas av den miljö de är installerade i och att de i övrigt uppfyller lagstiftningens krav. Värmeenergimätare och mätare för aktiv elenergi är två typer av sådana mätinstrument.

Det finns för närvarande drygt 5 miljoner mätare för aktiv elenergi som används i Sverige, och Europeiska kommissionen beräknar att ca 14 miljoner nya elmätare årligen säljs inom EU. Det innebär att denna typ av mätinstrument utgör ca 18,8 procent av alla mätinstrument som säljs på den inre marknaden inom ett år. Därmed toppar försäljning av elmätare statistiken på mätinstrumentområdet. Siffran kommer att stiga inom snar framtid eftersom Sverige och andra europeiska länder kommer att ersätta nuvarande elmätare med s.k. smarta mätare.

När det kommer till värmeenergimätare kan man konstatera att ca 800.000 mätare årligen säljs inom EU, vilket motsvarar 8,9 procent av alla sålda mätinstrument på den inre marknaden. I Sverige används för närvarande ca 300 000 värmeenergimätare som mäter värmeenergi som levereras till hushåll. Kommissionen lägger en stor vikt på användning av värmeenergimätare för att dessa mätare är en nyckelfaktor för förbättring av energieffektiviteten inom hushållssektorn.

Enligt direktiv 2014/32/EU om mätinstrument kan nya el- eller värmeenergimätare godkännas och tas i bruk i hela EU. Med tanke på att dessa två typer av mätinstrument dagligen används av konsumenter har marknadskontrollmyndigheter i tolv europeiska länder beslutat att samla sina krafter och resurser för att genomföra ett gränsöverskridande marknadskontrollprojekt. 43

yrkesverksamma personer från tolv olika marknadskontrollmyndigheter har arbetat i nästan två år för att driva projektet. Swedac är en av de myndigheter som har testat mätare för att kontrollera att mätarna uppfyller kraven i gällande lagstiftningen och att mätarna fungerar korrekt. Genomförandet av projektet har kostat ca 5 000 000 SEK. Summan är delvis finansierad av Europeiska kommissionen, som har täckt 70 procent av kostnaderna (ca 3 500 000 SEK). Medlemsstaterna har bidragit med 30 procent av hela summan.

Arbetet påbörjades i september 2014 och avslutades i april 2016 med en workshop i Stockholm, där slutliga resultatet av marknadskontrollprojektet presenterades för alla andra europeiska marknadskontrollmyndigheter. Marknadskontrollprojektet har visat att alla elmätare har klarat tester, även om vissa av dem har haft avvikelser vad gäller dokumentationen. Dessa brister har åtgärdats ganska snabbt genom kontakt med respektive tillverkare av mätare. Däremot har resultatet visat att inte alla värmeenergimätare har kunnat passera testerna. Marknadskontrollmyndigheterna har därför varit tvungna att vidta lämpliga åtgärder. Av 18 testade typer av värmeenergimätare har två typer av mätare återkallats från marknaden.

Resultatet av kontrollerna publicerades i den europeiska databasen för marknadskontroll ICSMS.

2. Marknadskontroll av ädelmetallarbeten.

Aktiviteten genomfördes enligt plan. I sin egenskap av central förvaltningsmyndighet för reglerad mätteknik är Swedac ansvarig för frågor om ädelmetallarbeten d.v.s. föremål av guld, silver, platina eller palladium. Detta innebär att Swedac ger ut föreskrifter på området, godkänner namnstämplat och håller det nationella namnstämpelregistret, fastställer svenska ortsmärken för ädelmetallarbeten, ackrediterar (kompetensprövar) de kontrollorgan som får utföra kontrollstämpling. Inom ramen för sitt tillsynsansvar utför Swedac kontinuerligt marknadskontroller genom att besöka tillverkare, importörer, butiker, grossister, pantbanker, marknader etc. som yrkesmässigt befattar sig med ädelmetallarbeten.

Swedac har inför 2016 genomfört en riskanalys på ädelmetallområdet vilken baseras på resultat från tidigare års marknadskontroller. Resultatet visar att övervägande del av de ädelmetallarbeten som finns på marknaden är stämplat med egen hos Swedac registrerad namnstämpel. Vissa försäljare föredrar, istället för registrering av egen ansvarsstämpel, skicka ostämplat ädelmetallarbeten till kontrollorganet för kontrollstämpling med den svenska kontrollstämplens (kattfoten). En del svenska tillverkare anser att det är mer pålitligt att stämpla ädelmetallarbeten med både namnstämplens och kontrollstämplens. De tillverkare som har varit verksamma länge inom branschen uppger att deras kunder begär att ädelmetallarbetena ska stämplas med både namnstämplens och kontrollstämplens.

Marknadskontrollerna visar också att det på marknaden fortfarande förekommer ädelmetallarbeten som inte är stämplat i enlighet med lagens krav. Dessa ädelmetallarbeten är främst importerade från länder utanför EU. Det finns indikationer på att antal importörer som säljer produkter som inte uppfyller kraven växer, speciellt i södra delen av landet. Sådana näringsidkare är svårt att identifiera för att de oftast inte är registrerade som guld/silverhandlare hos Bolags- och/eller Skatteverket.

3. Informationsaktiviteterna genomfördes enligt plan.

Handel med ädelmetallarbeten: Swedac besökte mässan *Precious* i syfte att kontrollera ädelmetallarbeten och sprida information om regler på ädelmetallområdet. Det primära syftet för deltagande på mässan var att informera försäljare av ädelmetallarbeten och privata konsumenter om vilka krav som gäller vid saluföring av arbeten av guld, silver, platina och palladium.

Informationsbroschyrer på svenska, engelska och arabiska delades ut till dem som har varit intresserad.

Webbplats: Det finns ett stort behov att se över webbplatsen i syfte att möjliggöra för webbesökaren att snabbare hitta den information denne är intresserad av. Under 2016 fortsatte Swedac arbete med översyn av Swedacs webbplats. Intentionerna är att lyfta fram metrologiområdet och låta verksamheten ta utrymme på webbplatsen. Den nya Swedacs webbplatsen har förbättras vad gäller sökfunktionerna på webbplatsen.

Branschmöten: Swedac deltog under 2016 vid branschmöten för bränsle-, el- och värmemätare. Swedac hade möjlighet att informera om gällande regelverk för respektive mätinstrumentområde och svara på frågor om tillsynsarbete.

Nyhetsbrev: Swedac spred information om aktuella händelser på ädelmetallområdet, el-, värme- och vattenmätarområdet samt icke-automatiska vågar till tillverkare och andra ekonomiska aktörer via Swedacs nyhetsbrev.

4. Deltagande i arbetsgruppen för tullrelaterade frågor

Under 2016 deltog Swedac i marknadskontrollrådets grupp för tullrelaterade frågor. Gruppens syfte är att kartlägga och klargöra lagliga förutsättningar för aktörer som har för avsikt att importera produkter som ursprungligen inte är avsedda för den inre marknaden.